

A továbbképzés egyik formája: referáló ülések szervezése

Tartós, célzott továbbképzésben általában csak kevesen vehetnek részt, ugyanakkor egy-egy közösségnek állandó és általános fejlődésre van szüksége. Ez a felismerés hívta életre a kórházak és klinikák referáló üléseit, amelyeknek rendszeres megtartását rendelet is szabályozza.

A referáló ülésekről. Az OOKDK /Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ/ a fejlődés szükségét érezve és néhány kórház sikeres referáló ülés sorozatának láttán hasonlókat szervezett dolgozói számára is. A továbbképzésnek ezt a formáját 1964-ben vezette be és azóta is rendszeresen gyakorolja. Az ülések az intézmény könyvtárosai és tájékoztatói vesznek részt. Eleinte csak a "végzetek" voltak jelen, abból kiindulva, hogy a továbbképzésnek csak a képzés után van helye. Rájöttünk azonban, hogy a tanulókat az ismeretlen fogalmak intenzívebb tanulásra ösztönzik, látóköriük pedig nagymértékben szélesedik és ez segíti őket tanulmányaik folytatásában. A kis létszám /potenciálisan 16-18 fő/ tartalom és stílus szempontjából lehetővé teszi egyfajta "kerekasztal konferencia" megvalósítását. Formáját tekintve is az: a résztvevők az igazgatói szoba asztalát ülik körül. A referáló ülésekre elvileg minden hónap utolsó csütörtökén kerül sor, de a terv is előírja megtartását évente legalább nyolcszor.

Az ülések tartalma és módszere. 8 évvel ezelőtt az ülések tematikája ötletszerű volt. Az ülések vezetője végignézte a könyvtári és dokumentációs folyóiratokat és amit érdekesnek tartott, azt kijelölte. Azok a könyvtárosok, akik a cikk ismertetésére vállalkoztak, azt általában lefordították és az ülésen felolvasták. Csak a családiai légkörnek tulajdonítható, hogy ezek a felolvasások nem fulladtak könnybe, hanem még vitát is váltottak ki.

Az évek során a referálás tartalma és módszere többször is megváltozott:

• Egy-egy referáló egy-két teljes folyóirat-számot ismertetett. Alapja az a megfontolás volt, hogy a könyvtárosok sem érnék rá szakirodalmukat olvasni. Ez a módszer sok információt nyújtott ugyan, a "lépést tartást az irodalommal" azonban nem tette lehetővé.

• Az év elejétől kezdve minden könyvtáros a saját munkakörének megfelelő cikkeket figyelte és referálta. Ez a hasznosnak ígérkező módszer két okból nem vált be. Egyrészt kevesen tudták a szakirodalmat olyan rendszeresen figyelemmel kísérni, amennyire a megfelelő kiválasztáshoz szükséges, másrészt nem jelentek meg minden munkakörnek megfelelő cikkek. A bibliográfusok például vagy kizárólag gépesítéssel foglalkozó közleményeket találtak, vagy olyanokat, amelyek közismert módszerekről szólnak, semmitmondó cikkek voltak.

• Egy-egy ország könyvtár- és tájékoztatásügyéről szóló cikkeket ismertettünk. A módszer részben bevált. Ennek a kiválasztási módszernek következetes alkalmazása azonban egyhangúvá teszi az üléseket, sok az ismétlődés. Még sem szabad teljesen abbahagyni, szükséges az "általános kitekintés" megszerzéséhez. Még mindig vannak fehér foltjaink. Viszonylag kevesebbet tudunk pl. Olaszország és Franciaország tájékoztatásügyéről.

• Minden referáló egy-egy kiválasztott aktuális cikket referált. Ezek a témák igen élénk érdeklődést váltottak ki. Referáltak pl. az országos könyvtárügyi konferencia előkészítő üléseinek anyagát, a tájékoztatás gépesítésére vonatkozó közleményeket, tele-katalogizálásról szóló cikkeket, adatbankról, a publikációk szerzői jogi vonatkozásairól szóló cikkeket, stb.

• Egy-egy ülésen csak egy aktuális téma szerepel, de azt többen referálják. Ez a módszer látszik a leghatásosabbnak. A továbbképzés vezetője rendszeresen végignézi a folyóiratokat és kiválasztja azokat a közleményeket, amelyek vagy érdekes, új információkat hoznak, vagy olyan tapasztalatokról számolnak be, amelyek az OOKDK-ban közvetlenül hasznosíthatók /pl. a referálás módja, a fordítások hibái, az irodalomkutatás buktatói, a katalóguscédulák sokszorosítása stb./, vagy pedig távolabbi feladatokra "készítenek elő". 1974-ben pl. az OOKDK megismétli 1964-ben végzett igénykutatását. A hibák megismétlésének elkerülése céljából a kollektívát képzett kérdezőkkel és értékelőkkel akarjuk alakítani. Ezért egy teljes referáló ülés /2,5 óra/ a kérdőívek elkészítésével, a helyes kérdésfeltevéssel, az értékelhetőséggel stb. foglalkozott. De sor kerül még 1972-ben olyan referáló ülésre is, ahol meghívott külső szakértő bevonásával az igénykutatási prognózis felállítását fogjuk megtárgyalni. Vannak olyan képzett tájékoztatók és könyvtárosok, akikkel csak a témát kell megbeszélni, maguk kutatnak és állítják össze a témát, amit a hálózati szaklapban nem egyszer közölni is lehet.

De nem ragaszkodunk csak az irodalom referálásához sem. Tapasztalatokról, élményekről is be lehet számolni. A külföldi tanulmányutakról is ezeken az üléseken esik szó, miközben a képeslapok és fényképek körbe járnak.

Jól beváltak azok a referáló ülések, amelyeken az orvosi terminológia legújabb kifejezéseit ismertették az orvos munkatársak. Így pl. sor került az immunológia, a szervátültetés legújabb terminusainak, a gyermekgyógyászati diagnosztika legújabb szak kifejezéseinek az ismertetésére.

Mi szükséges ahhoz, hogy vita alakuljon ki?

A kellemes helyszín és a jó légkör adott. Ez azonban még nem elég.

Pontos, hogy az ismertetett közlemények érdekesek legyenek. Egy-egy referáló ne beszéljen többet 20 percnél egyfolytában. Eppen az

utóbbi miatt kitűnően bevált a "staféta-módszer". Ha hosszú lélegzetű a téma és nem akarjuk megcsonkítani, hárman-négyen megbeszéljük, hogy ki mely részeket referálja és a "témavezető" irányításával a referálók egymásnak adják a szót. A több aktív ember, a többféle hang és beszédstílus sokakat megszólalásra készítet. A téma előzetes feldolgozása, megbeszélése azonban nélkülözhetetlen. Nem szabad - ha csak egy mód van rá - felolvasni. A referálók megtanulnak vezérszavakat jegyezni és ebből a jegyzetből referálni. Az akadozás, a kifejezések keresése természetessé teszi a beszámolót. Nem ront, inkább használ! A témát persze kifogástalanul kell ismerni.

Végül élénkséget eredményezett oktatási módszereink kipróbálása is. Felelet-kiválasztós módszerünket ezen a kollektíván próbáltuk ki. Ha egy-egy kérdést többen kifogásoltak, azt megbeszéltük és kijavítottuk.

A továbbképzésnek ezt a könnyed módját véleményünk szerint a technikai munkatársakra is ki kellene terjeszteni. A tematika bővülése mindenkinek hasznos lenne és az is haszon, ha a kollektíva minden tagja tisztában van az intézmény céljával és helyével a "változó világban".

Szepesiné Benda Mária

A VINITI tudományos műszaki információs szaktanfolyama

A VINITI továbbképző intézete, illetve kiterjedt továbbképzési rendszere 1964 óta évente 2-3 alkalommal kéthónapos tudományos műszaki tájékoztatási szaktanfolyamot szervezett, melyre a népi demokratikus országok információs intézetei is küldhettek megszabott létszámban hallgatókat. A tanfolyamon való részvétel feltétele, hogy a kiküldött résztvevőnek orosz középfoku nyelvvizsgálója legyen. Annak ellenére, hogy a kiküldő szervek igyekeztek körültekintően kiválogatni a tanfolyamon résztvevőket, az idegen nyelv meglehetősen nehézségeket okozott, és sok esetben az előadók és vizsgáztató tanárok jóindulata volt szükséges ahhoz, hogy a középfoku nyelvvizsgálóval rendelkező külföldi hallgatók az előadott anyagot megértsék és jó eredménnyel vizsgálhassanak.